

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Corollarium notatu dignum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](#)

Aest, ut ab intellectu nostro pro hoc statu concipiatur α equales: nos enim viatores illas ut α equales concipere non possumus, nisi ad modum quod res creatae constituantur α equales, ac proinde non nisi relativae, relatione consecutae ad nostram apprehensionem: unde predicta relatio superflua censeri non debet, sicut nec relatio dominij in Deo nostram subsequens apprehensionem superflua censetur, quamvis ad esse Dei nullatenus requiratur, nec ut realiter Dominus sit.

42. Objectione ultima Scoti Discipuli: Verbum divinum, cum sit imago Patris, referunt ad illum relationes similitudinis: Sed haec relatio, ut potest eadem cum relatione Filii, realis est, & non rationis: Ergo in personis divinis reperitur relatio realis similitudinis.

43. Respondeo in Verbo divino duplē distinguiā Theologis relationem similitudinis; unā, qua supra unitatem essentia divina fundatur; alteram, qua licet unitatem illam supponat, vel connotet, supra illam tamen non fundatur, sed supra originem, vel expressionem, aut natura divina communicationem. Prima relatio est α quiparentia, hoc est ejusdem denominationis in utroque extremitate, & pertinet ad primum genus: altera est disquiparentia, seu diversa denominationis in extremis; nec est primi, sed secundi generis. Prima distinguitur à filiatione, non autem secunda. Prima denique (de qua solum in praesenti est quæstio) non est realis, sed rationis, eo quod ratio fundandi (unitas scilicet divina essentia) in utroque extremitate non multiplicetur: altera vero realis est; quia illius fundamentum, scilicet passiva generatione, realiter distinguitur ab activa generatione, saltem ratione illius, quod in obliquo importatur, ut antea explicatum est.

S. V.

Corollarium notatu dignum.

44. Ex dictis inferes contra Raphaëlem de Averroësa hinc quæst. 2. sect. 2. & quosdam alios Recentiores, in personis divinis non dari relationem realem α qualitatis, aut similitudinis, fundatam in proprietatibus personalibus, & virtualiter distinctam a relationibus originis. Theologi enim, præter quatuor relations originis nullam aliam in Deo relationem realem agnoscent: Atqui si daretur relatio realis α qualitatis, aut similitudinis supra paternitatem aut filiationem fundata, & virtualiter ab illis distincta, jam plusquam quatuor relations reales in Deo admittendæ essent, ut manifestum est: Ergo non datur talis relatio.

45. Deinde, si divinarum personarum similitudo attendetur, non solum secundum perfectiones abolutas, sed etiam secundum proprietates relativa, sequeretur Filius esse magis similem Patri, quam Spiritum sanctum: Sed hoc absurdum est: Ergo & illud. Probatur sequela: Filius enim assimilaretur Patri in relatione Spiratoris, in qua Spiritus sanctus illi assimilarinon potest: Ergo efficit Patri similior.

Præterea, Cūm relations divinae non gaudent, perfectione relativa, virtualiter à perfectione essentia distinet, sed infinitam tantum essentia perfectionem implicitè includant, ut sufficiat, pra olentum est, ratione solum essentia possunt α qualitatem fundare: relatio enim α qualitatis fundatur in unitate magnitudinis, seu perfectionis cum negatione excessus, ut patet ex supra dictis.

DUODECIMA

Denique admisso adhuc aliâ sententia, quæ docet relationes perfectionem relativam essentia superaddere, concedendo non solum divinas personas relatio α qualitatis aut similitudinis fundata in proprietatibus personalibus, quia, ut docet D. Thomas hic art. 1. ad 4. una relatione non potest aliam relationem fundare, alias daretur processus in infinitum: Sed propentes personales sunt formaliter relationes: Ergo super illas fundari non potest relatio realis α qualitatis, aut similitudinis.

Dices Pater & Filius in ratione personæ constitutis proprietatibus relativis, & tamen ut sic constituti referuntur ad Spiritum sanctum relatione Spiratoris virtualiter distincta a paternitate & filiatione: Ergo relatio divina capax est, ut referatur per aliam relationem reali virtualiter distinctam.

Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: Relatio divina sumpta in abstracto capax est, ut referatur, nego. Sumpta in concreto, & prout idem est quod persona, cedo. Sic enim persona Patris, quamvis per relationem constituta in ratione personæ, est principium quod generationis, & referatur quod per paternitatem sub conceptu referentis ita Pater & Filius relationibus constituti, sunt principium quod processionis Spiritus sancti, & referuntur ut quod relatione Spiratoris. Hoc tamen relatio non fundatur in paternitate & filiatione, sed in spiratione activa utriusque communis. Ex quo tantum sequitur, relationem divinam concretivè sumptam (quæ ratione idem est quod persona) esse capacem, ut referatur ut quod, elatione, non in ipsa, sed in spiratione activa fundata, quod libenter fatetur: non autem quod possit esse fundamentum ulterioris relationis, per quam ipsa in abstracto sumpta referatur ut quod.

Quærum hic aliqui, in personæ divinae sumptu & dici debeant α equales, non solum in magnitudine & perfectione, sed etiam in eternitate & duratione? Ratio dubitandi est, quia inter illas respectur prioritas & posterioritas originis, quod ipsarum coeteritatem videtur obstat.

De fide tamen certum est, personas divinas esse in duratione α equales. Hoc patet primum ex symbolo Athanasi, ubi dicuntur illi uniti eterni: At eternitatis unitas non patitur in qualitatem durationis: Ergo tres personæ divi- sunt in duratione α equales.

Secundum paret, quia duratio immutabilitatem consequitur, immutabilitas vero actualitatem: Sed tres personæ divinae sunt ejusdem α qualitatis, cum sint ejusdem essentia & excellentiae: Ergo sunt ejusdem immutabilitatis, & consequenter ejusdem durationis.

Tertiò, ut egregie discutit D. Thomas hic art. 2. quod terminus productus non coexistat suo principio, vel provenit ex imperfectione principij, quia nempe non statim ab inicio efficitur, qui ob debilitatem virtutis generare non potest: vel quia agens liberum est, & pro sua libertate non statim producit effectum: vel denique, quia actio, per quam terminus producitur, est successiva: Sed nihil horum reperiatur in processione divinarum personarum; nam Pater v.g. non ex electione libera, sed naturaliter Filium producit; illius enim natura ab eterno fuit perfecta; & actio quoq; quæ Filium producit, non

afficietiva: Ergo personæ divinae coæternæ sunt, ac in duratione æquales. Unde, ut notat idem S. Doctor, supra quest. 34. art. 2. ad 3. & super cap. 1. Joan. lect. 1. *Filius, splendor Patris, in Scriptura appellatur, ut Patri coæternus ostendatur, sicut splendor est coætus luci.* Idem docet Ambrofus lib. 4. de fide, his verbis: *Lux splendorem generat, nec comprehendere potest, quod splendor est, aut lux splendore antiquior: sed lux posterior sit, aut lux splendore antiquior: sicut lumen, & splendor est; nec splendor potest esse lux lumen, quia & in splendore lumen, & in lumine splendor est.* Vnde & Apostolus *splendorem gloria Filius dixit, quia splendor paterna lucis est Filius: coæternus, proper virtus eternitatem; inseparabilis, proper claritatem unitatem.*

Ad rationem vero dubitandi respondent alii, negando in Divinis reperiri prioritatem originis, quibus favere videtur D. Thomas hic art. ubi concedit inter divinas personas ordinem une prioritate verbis ferè intutus ex Augustino lib. 5. contra Maximum cap. 14. Alij eum docent in 1. dist. 28. quest. 3. talem prioritatem inter personas divinas admittunt. Cajetanus veritabile in commentario articuli 3. censet esse disputationem tantum de nomine; lingua coibendant esse, nec concedendam prioritatem realiæ solitudine, sed ad summum cum addito, nempe prioritatem realiæ originis. Quidquid tamen horum alteratur, perficit semper divinarum personarum coæternitas, & in duratione perfecta æquitas: huic enim non officit prioritas realis originis, sed tantum prioritas durationis, & prioritas quo realis causitatis; quarum utramque fides relegat a personis divinis.

Agunt etiam hinc aliqui de mutua ac reciprocum personæ divinae in alia existentia, quæ in Latinis, *Circumfessio*, & à Græcis *περιώπτης*, appellatur; & querunt quod modis una persona dicatur esse in alia?

Huc questioni respondet D. Thomas hic art. 3. quoniam per sonam divinam tribus modis dicuntur. Primo quidem ratione essentialiæ, quæ unius personæ communis est: Secundo ratione correlationis mutuæ, quæ unum relativum dicunt esse in alio secundum intellectum. Terteratione originis, quæ cum sit actio immaterialis, exigit ut id quod procedit, maneat in principio a quo procedit, & non separetur ab illo. Unde Zeno Veronensis Verbum Divinum, *nobilium corda Patri inquitum*, appellat. Et Tertullianus in Apolog. cap. 17. art. 4: *A matrice non recessit, sed excepit.* Item Divus Augustinus 7. de civ. primam Trinitatis personam, patrem & matrem simul appellat, ad significandum discrimen, quod inter Patrem Divinum & patres terrenos intercedit: hi enim filios extra se generant, illi vero in suo pectori, & divinitatis suæ videntibus, Verbum productum retinet, quod metaphorice materna quadam proprietas designatur. Ad quod alludens Synodus Antiquissimus Doctor, hymno 3. de Patre æterno canit: *Tataper & mater, radix & summus ramus, feminas & mas; neq; quod parte, neq; quod partur.*

Idem in Spiritu Sancti processione observavit M. B. Bituncinus, libro de sacra historia, subiecto scribit: *Vixit Deus & spirat spiritum. Vere, inquam, spirat; non emittit solum, sed attrahit & retinet. Si homo emitteret spiritum, & non attraheret, non vivaret. Porro si unum aerem attrahit, aliud emitit; sic spirat, ut respiret.* At vero Deus eundem Spiritum. *Item II.*

Juxta secundam considerationem valet attributio Augustini, qui Patri appropriat unitatem, quia nihil supponit, cum sit persona improducta: æqualitatem Filio, quia æqualitas duo supponit, & importat unitatem, cum respectu ad alterum; & concordiam Spiritui Sancto, quia est *dis. 18. nexus Patris & Filii*, ut fuse supra declaravimus.

Juxta tertiam considerationem valet attributio communis, sive attendamus quæ propria sunt

○○○ cui

A tum à se emittit, & in seipso retinet: ideoque non tantum spirat, sed etiam respirat. Non emittit spiritum suum, ut radix ramos, sed ut ignis calorem, lux lumen, ut mens sapientiam, amor amorem. Num separatur amor ab amante? Amor quidem extasim facit, quia impulsus est amantis: separationem tamen nullam infert, quia nexus est individuus, catena suavisima, quæ invicem colligantur amantes, ut jam non sint duo, sed unum; in nobis unitate affectus, in Deo unitate etiam substantia, ob summam divinæ naturæ simplicitatem.

Denique de hac ineffabili personarum divinarum circummissione, in quodam hymno canit Ecclesia:

*In Patre totus Filius,
Et totus in Verbo Pater.*

Et ipsemet Christus Joan 14. perfectam illius intelligentiam usque ad claram Dei visionem differendam esse docet, dicens: *In illa die (æternitatis scilicet & beatitudinis) cognoscetis, quia ego in Patre, & Pater in me est.*

Cæterum licet in hac mortali vita, mirabilem hanc unius personæ in alia existentiam non valamus perfecte cognoscere; postulamus tamen illam participare, & aliquam ejus imaginem in nobis exprimere Nam ut dicitur 1. Joan. 4. *Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Quæ verba mellifluus Doctor expedit, hic ait: *Deus caritas est, quid pretiosius? & qui manet in caritate, in Deo manet, quid secundius? & Deus in eo, quid iucundius?*

Tractant etiam hic aliqui de applicatione seu appropriatione essentialium divinis personis, de qua D. Thomas supra quest. 39. art. 8. ubi querit: *Vtrum convenienter a scilicet Doctoribus sint essentialia personæ attributa?* Et respondet affirmativus: Cū enim (inquit) Deum non cognoscamus nisi per creaturas, sicut quadrupliciter has cognoscimus. Primo ut in se absolute, secundo ut sunt quid unum, tertio ut habent virtutem ad agendum, quartò ut dicunt habitudinem ad effectus: ita quadrupliciter cognosci potest Trinitas, & triplex modis attribuiunt illi essentialia.

In primis enim si considerentur personæ in se absolute, valet appropriatione Hisarii, dicentis: *Æternitas in principio, species in imagine, usus in munere:* æternitas enim recte appropriatur Patri, quia sicut æternitas non habet initium, ita nec Pater originem. Pulchritudo Filio, quia illa tribus consistat, nempe integritate, nam mutua sunt deformia; proportione ad exemplar, unde tabella aptè exprimens monstrum, pulchra dicitur; & colore vivido, ac luce, quæ pulchritudinem animat. Hæc vero tria competit Filio, ex vi sua originis, quia habet totam Patris naturam, est illi simillimus, & candor lucis æternæ. Item usus recte attribuitur Spiritui sancto, cum sit donum quo fruimur.

Juxta secundam considerationem valet attributio Augustini, qui Patri appropriat unitatem, quia nihil supponit, cum sit persona improducta: æqualitatem Filio, quia æqualitas duo supponit, & importat unitatem, cum respectu ad alterum; & concordiam Spiritui Sancto, quia est *dis. 18. nexus Patris & Filii*, ut fuse supra declaravimus.

Juxta tertiam considerationem valet attributio communis, sive attendamus quæ propria sunt

○○○ cui

cuilibet personæ, sive dissimilitudinem illarum à creaturis: sic ex utroque capite Patri competit potentia, cum quia est principium omnium processionum, tum etiam quia est dissimilis patribus creatis, veritate debilibus: Filio sapientia, cum ratione originis, cum sit Verbum & terminus cognitionis infinita Patris, tum dissimilitudine a filiis creatis, ut plurimum juventute insipientibus: Bonitas Spiritus Sancto, tum origine, quia est auctor bonitatis increatæ, tum dissimilitudine ab amore creato, sœpe malo, & inordinato.

Tandem secundum ultimam confiderationem valet attributio Pauli dicentis, omnia ex ipso, per ipsum, & in ipso esse. Omnia enim sunt ex Patre, tanquam ex efficiente per potentiam; per Filium tanquam per exemplar & principium de principio creaturarum; & in Spiritu Sancto, qui omnia continet non quidem ratione idearum (nam verbo proprium est, sic continere omnia) sed ratione bonitatis Dei, quā rēs conservantur, & ad illum ut finem ultimum ordinatur.

B. Et articulo praecedenti in reponione ad 7,
docet, quod licet Angeli superiores non mittantur,
quia non possunt mitti sine locum mutationis,
qua illis non convenit, bene tamen perficerunt di-
vinæ, nam illæ non mutantur locum, cum ad nos
mittuntur.

Hæc sunt certa & indubitate apud Theologos
Sed dissidium ac disputatio est inter illos, pro
quo supponat divina missio; an pro ipsa produc-
tione effectus, quæ temporalis est; an vero pro
processione & origine personæ divinae, quaz
æternæ illi competit? Quidam missionem in solo
temporali effectu collo cantat; alij in sola origine,
per quam personæ missæ communicantur poten-
tia & voluntas producenti effectum temporale
ratione cuius fiat novo modo præsens creatura.

DISPV TATIO XIII.

*DE MISSIONE DIVINARVM
personarum.*

Ad questionem 43. D. Thomae.

Hec disputatio se habet per modum cor-
ronidis ad totum istum tractatum: ultima enim consideratio comparativa personarum divinarum est in ordine ad creaturas, secundum quod dicuntur ad illas mitti, vel ad eas venire: unde de missione divinarum personarum ultimo loco cum Sancto Dottore hic agendum est.

§. I.

Vera sententia statuitur.

Dico tamen; nec solam processionem etiam
nam, nec solum effectum temporalem, et
missionem, sed illam pro utroque supponere, &
utrumque importare; in recto quidem ipsam per-
sonarum originem, in obliquo vero novum effec-
tum in creatura producunt.

D Probatum primò ex D. Thoma hic art. 2. ad p.
ubi ait: Misso includit processionem eternam, & al-
iquid addit, scilicet temporalem effectum; subindeque
illud inter missione & generationem ponit di-
scrimen, quod missio importat habituinem ad
principium, in ordine ad terminum tempora-
lem, generatio autem in ordine ad terminum
externum.

Favet etiam Augustinus lib. 2. de Trinit. cap. 5, ubi ait: *A Patre exire, & venire in hunc mundum; mitti est.*

Probatur secundò: Missio divina estentialiter importat originem à persona mittente: Ergo nō est solum operatio Dei externa & temporalis: sed novus modus essendi in creatura, sed origo-
terna persona missæ, ut connotatis operationem
externam & temporalem. Consequenter patet,
probatur Antecedens. Missio persona divina
estentialiter importat exitū à persona mittente:
Sed hic exitus nequirit esse alius, quam origo-
terna ab illa: Ergo estentialiter importat talen-
tum originem. Major est certa, missio liquidem
estentialiter dicit egressionem ex eo à quo fit: Mi-
nor vero probatur. Duplex tantum est effectus à
mittente: una moralis, consilens vel in impe-
rio, ratione cuius inferiores à superiori sive de-
mino, & Angeli à Deo dicuntur mititi & egredi-
vel in precibus, aut confilio, sive fustione, ratio-
ne quorū in humani homo dicitur mititi ab alio
homine ad aliquod munus, sive officium exer-
cendum: altera est phisica, consilens in natura-
li origine, ratione cuius radix v.g. dicitur emi-
ti

ARTICULUS PRIMUS.

*Quid sit missio & quibus personis
conveniat?*

§. I.

Premittuntur quæ apud omnes sunt certa, & referuntur sententiae.

Missio in communii significat processionem seu egressionem ab aliquo cum destinatio-
ne ad aliquem effectum, vel ad aliquem locum
de novo: unde ad illam quatuor concurrunt,
scilicet perfornia mittens, persona missa, terminus ad quem, & egressio seu processio ejus qui
mittitur. Potest autem, ut docet Divis Thomas
hic art. i. tripliciter fieri: vel per imperium, si-
c ut dominus mittit servum in villam: vel per
consilium, sicut medicus dicitur mittere Regem
ad balnea: vel per originem, sicut flos emititur
abarbare, radius à sole, & rivus à fonte. Ex
quo patet missione reperiri in Divinis, seclu-
sis tamen imperfectionibus, quæ in creaturarum
missione contingunt, verè enim tñ persona ab
alio egreditur (non per imperium, aut consilium,
sed per originem) sitque speciali modo præ-
sens creatura, non per loci mutationem, sed per
novi effectus productionem. Unde Divis Tho-
mas in i. ad Annibald, dist. i. s. quæst. unicâ art.